

Leven in de loopgraaf

non-fictie

Louis Barthas: *De oorlogsdagboeken 1914-1918*. Bas Lubberhuizen, 472 blz., f 54,50. ISBN 9076314152.

OP DE achterkast van *De Oorlogsdagboeken* staat een juichend commentaar van de overleden Franse ex-president François Mitterrand. Hij steekt de loftrumpet over auteur Louis Barthas, een socialistische tonnenmaker die een minutieus verslag geeft van zijn zinloze bestaan als Frans soldaat in de loopgraven tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Mitterrand overdreef stellig toen hij riep dat Barthas' werk van grote historische waarde is en bovendien literaire kwaliteiten heeft. Vorige maand was het 80 jaar geleden dat deze oorlog, die de opmaat zou worden van een nog gruwelijker conflict, met een wapenstilstand werd beëindigd. De herdenking werd de aanleiding voor het uitgeven van *De Oorlogsdagboeken*.

Barthas doet onopgesmukt, ongefilterd verslag van wat hem in de Eerste Wereldoorlog is over-

komen. Als hij al door pacifisme is aangeraakt, is dat een menselijke, praktische grondhouding, niet zozeer een politieke. Zijn oorlogservaringen verdiepen Barthas' afkeer van geweld, maar dat is aannemelijk voor wie leest hoe kil de Franse legerleiding met zijn manschappen omging.

De Eerste Wereldoorlog was vooral een nachtmerrie voor de soldaat, aan beide zijden van het front. Barthas voegt daaraan toe dat van kameraadschap in de loopgraven niet altijd sprake was. Zijn medeslachtoffers blijven mensen, met hun hebbelikheden en onhebbelikheden, die onder vuur collectief 'ontmenselijken'.

Barthas' werk is vooral een *document humain*. Hij heeft niet de bedoeling gehad een anti-oorlogsboek te schrijven. Ook doet hij geen poging de samenhang der dingen te doorgronden. Desondanks blijkt uit zijn boek dat het een wonder is dat het Franse leger stand heeft weten te houden met een zo incompetente, gevoelloze legerleiding die insubordinatie en muiterij als het ware uitlokte.

Ondanks de monotonie van het leven in de loopgraaf is zijn boek boeiende lectuur, géén literatuur. Maar dat hoeft ook niet.

Ton Olde Monnikhof